

Demény Péter

KÖLTŐI ZÓNÁK

HALMOSI SÁNDOR: *NAPSZÁLKÁK*. GONDOLAT,
BUDAPEST, 2020.

Fény és csend – ezek Halmosi Sándor kötetének legerősebb szavai. Egy érett költészet kapcsán mindig kockázatos ilyen állításokat tenni, hiszen mi az, hogy legerősebb, mitől legerősebb, hogyan stb., mégis úgy érzem, a *Napszálkák* ezt a zónát kutatja rendkívüli következetességgel. És már ez is költői, hiszen milyen zóna is az, amelyet ez a kettő határol? Nem olyan, természetesen, mint az, amelyet két befogó meg egy átfogó.

Mégsem példálózom feleslegesen a tudománnyal, hiszen a versekben patchwork, atom, kontinuum és más hasonló fogalmak is találhatóak: a költő a konkrét, az embernél koherensebb terekben is meg akarja mérni magát, magányát, szenvedéseit. Mert valahogy az a *Napszálkák* olvasójának a hangsúlyozott benyomása, hogy itt egy szenvedéstörténetet olvas.

Ebben a történetben olyan szavak is vannak, mint angyalsűrűség, olyanok tehát, amelyek mérhetőnek ígérnek valamit, ami semmiképpen sem az. Illetve éppenséggel azért az, mert egy költő méri. „Költők lennének, vagy mi. / Ki, ha nem mi, csinálnánk / tüskekoronákból párnát?” (67.) Itt már más a költőség tétje, de az is hozzátartozik a költészethez, hogy állandóan változik a tétje, meghatározhatatlan, megfoghatatlan, egy határon túl kár is próbálkozni a megnevezésével.

Halmosi líráját mindig is a ráolvasás bűvölete lengte be, és ebben a változásban szépen összhangzik a konkrétumokkal. „Ha mégis kitavasodna, még mindig / ott lennének a csűrök. A csűrök között / légvonalban egy elnyújtott, nagy ölelés. / Fölötte nulla mértékű, sűrű halmazok, / alatta kontinuum.” (*Sorvezető* – 10.); „Odaát Szente, Bény, Ipolykiskeszi szép rotundái, / és Bagyan, a legszebb. You are the priest? Yes, I'm. / She loves you, nyi hao, és a yellowsubmarine. Ami / kinyílik benned, bezárul a versben. Ami mégis / kilátszik belőle, ronggyá van rágva.” (*A szomjúság teológiája a Sinai-hegyen vagy egy íróasztal irgalmi negyedében* – 71.) Ennyi valóság elbír, megbír olyan megfoghatatlanságokat, mint amikkel az első, és olyan velős megállapításokat, mint amikkel a második vers operál. Az önmagát kereső ember matematika és földrajz falának csapódik, halmazok és

helynevek között vergődik, beszívja a külső tapasztalatot, és egyre csak emészti a belsőt, összeereszti őket – nem is tehet másképp.

Fény és csend – ha egyéolvassuk őket, fenséges szépre akadunk. Ebben a kötetben azonban inkább külön vannak, „fényből van minden szálka” (*Olyan erős* – 11.), és a csend is kétarcú („Ha kimondod, felhasítja a látzat vékony bársonyát. / Ha nem mondod ki, belülről horzsol.” – *Belülről horzsol*, 46.), nehezen találhatnak egymásra, bár mindkettő van a kötetben, csak a béke kevés, a belső.

„Hangzavar. Tátogás” – mondja a *Megszállottnak kell lenni* (19.) zárása, a *Kali-juga tangó* pedig így hangzik: „Ha sok a fény, szemet hunyunk. / Sok a fény. Nem hunyhatunk szemet.” (30.) Problematizálódik minden, és ez egyrészt a költő mindenkori létmódja, másrészt, ha jól olvasom a versekből összeálló történetet, a szerelem horzsolása is. És a kínlódás, a gyötörődés, az út vállalásának dilemmája. A Csontváry-versek számomra a példaképről árulkodnak, hiszen mekkora önbizalom és szellemi-lelki autonómia kell ahhoz, hogy valaki egy sugallat hatására egész addigi életét odadobja, és nekirontson a sorsnak.

„Úszik a földben egy ember” – mondja egyik szép versében Balla Zsófia. „Mész a csontban, derékig” – írja Halmosi Sándor (*Készenlétben* – 49.) Az egyik vers beszélője egy magától különböző anyagban kínlódik poétikusan (az „úzásnak” mégiscsak van egyfajta művészi sugárzása), a másik a saját anyagában gyöttrődik, s a „derékig” határozó még konkrétabbá teszi a képet. És ez valóban iszonyú, kibírhatatlan, borzalmas, de némi cinizmussal azt mondhatnám, költői szempontból meggyőző eredménnyel jár.